

Ngày nay hầu như mọi người công nhận California là một thế giới mới, dù mọi chân lý chỉ không tiến lên được vì không hoạt động như những ngành, và tình trạng tuy tốt nhưng.

Hai tháng trước, chúng ta tìm hiểu cuộc đời thiên tài Steve Jobs, đứa con nuôi của một gia đình giai cấp công nhân, bắt đầu của chúng trên đời này, và trở thành một nhà khởi nghiệp, và một doanh nhân vĩ đại nhất hiện nay. Làm thế nào để ông ta có thể thực hiện được những ước mơ lao động vậy? Dĩ nhiên, ông là một con người kỳ lạ, nên ông đã đạt được những thành công vượt trội. Nhưng phải nói môi trường rèn luyện ông cũng đóng góp một vai trò không kém quan trọng. Một phần môi trường đó là giáo dục. Và chúng ta nên ghi nhận tầm quan trọng của sự giáo dục ở bậc trung học của ông Steve Jobs còn nhớ. Ông theo học tại trường Homestead High School ở thành phố Cupertino, California, một trong những trường công lập hàng đầu. Chính trường trung học này đã cho Steve Jobs những căn bản tuyệt vời về khởi nghiệp và khởi nghiệp. Người bạn cùng lớp của ông là Steve Wozniak cũng học ở trường này ra. Ông Wozniak có năng khiếu đặc biệt về khởi nghiệp, cùng với Steve Jobs sáng lập ra công ty Apple Computer.

Năm 1972 là năm Steve Jobs tốt nghiệp trung học. Vào thời kỳ này các trường công lập của California rất tốt, đến nỗi có thể gọi là ghen tị. Trường học ở Cali không chỉ có học giỏi nhất trên toàn quốc, được chính phủ chu cấp ngân quỹ dồi dào, nhà trường có ban giám hiệu giỏi đưa ra điểu hành, và các thầy cô giáo xuất sắc đưa ra dạy trong lớp. Nhưng trường học đó là cái đưa máy thúc đẩy xã hội chuyển động, thăng tiến (social mobility), và họ đã nhận được những công cụ học trò như Steve Jobs và Steve Wozniak, để dạy cho hai học sinh này căn bản giáo dục tốt nhất về khởi nghiệp, giúp họ vươn lên, thành công sau này.



Ngày nay hầu như mọi người công nhận California là một thế giới mới, dù mọi chân lý chỉ không tiến lên được vì không hoạt động như những ngành, và tình trạng tuy tốt nhưng. Trường công của California đang được hàng chót ở Hoa Kỳ. Trong lúc này có một điều đáng nói là số lượng những người khác trên thế giới, xét đến nhu cầu của ngành giáo dục. Hội Kinh Tế Thế Giới - World Economic Forum - xếp hạng hệ thống giáo dục Hoa Kỳ đứng hàng thứ 26, thua xa các nước công nghiệp khác như Đức, Phần Lan (Finland), Hà Lan (Netherlands), Đan Mạch, Canada và Singapore. Riêng với hai môn Toán và Khoa Học, điểm thi của học sinh Mỹ còn thấp hơn nữa.

Chúng ta đang nói về tình trạng suy giảm của hệ thống giáo dục Mỹ trong ba thập niên vừa qua,

Từ đó n n i c n ph i đem ra th o lu n, m x . Nh ng h u q a c a vi c giáo d c suy đ n đó bây gi m i b t đ u l di n. Trong lúc h th ng giáo d c M suy s p, đ ng l ng trung bình c a công nhân M đ ng l i, và kh năng thăng ti n xã h i (social mobility) cũng đ m chân t i ch . Chính kh năng thăng ti n xã h i này là nh p đ p c a con tim trong Gi c M M (American Dream). Nó đang t t đ p ch m l i, đ r i s ng ng đ p. Giáo d c t x a đ n nay bao gi cũng là ph ng cách nhanh nh t đ leo n c thang cao h n v xã h i và kinh t . Và ph n th ng dành cho nh ng k n ào đ c h ng m t n n giáo d c t t v n x y ra hàng ngày, ngay c trong lúc tình tr ng ph c h i kinh t r t y u. T l th t nghi p c a nh ng ng i t t nghi p đ i h c ch vào kho ng 4%, nh ng gi a ng i ch a h c xong trung h c, t l th t nghi p lên đ n 14%. Hoa Kỳ hi n nay t l b h c, không h c xong trung h c là 25%, và n u b n không h c xong trung h c, ph n đ i còn l i c a b n s ph i s ng v i tiêu chu n th p kém, đáng bu n l m.

Nhu c u ph i có m t n n giáo d c t t cho m i ng i M là m t nhu c u vô cùng b c thi t. Trong lúc chúng ta ng quên trong s thua kém, ngoài kia, c th gi i đang ra s c h c h i, trau d i k năng c a h . Nhi u qu c gia châu Âu và châu Á đang tăng t l ng i dân h c lên cao h n n a, h c xong đ i h c, còn M t l theo h c đ i h c đ ng yên m c cũ, không tăng. Tr c đây, t l theo h c đ i h c c a ng i M cao nh t th gi i. Các n c khác c g ng t p trung rèn luy n h c sinh v hai môn Toán và Khoa H c, trong lúc b ng c p M ch chuyên chú tăng lên trong nh ng “đi h t” đ , vô tích s nh ch i th thao, hay nghi n c u v nh ng thú vui nhàn t n.

Ông Bill Gross, Ch t ch công ty Pimco, m t công ty buôn bán trái phi u l n nh t th gi i, đã tóm l c tình tr ng giáo d c t h i c a M , làm nh h ng đ n nhân d ng, và kinh t nh sau: “L c l ng lao đ ng c a chúng ta r t đ t ti n, mà l i đ c giáo d c y u kém, không đ k năng cho tình hình th tr ng th gi i ngày nay.”. Có hai y u t c n đ ý trong v n đ này: Trình đ giáo d c c a chúng ta đang m c th p kém, và l ng công xá c a chúng ta l i m c cao. Nh v y, ho c là chúng ta ph i nâng cao trình đ giáo d c, hay th tr ng t nó s h gi m l ng công xá c a chúng ta xu ng.

Làm cách nào đ c i ti n giáo d c? Đ n gi n thôi, c cho thi theo th i l ng rõ ràng, b t h c sinh ph i h c th t nhi u. Ông Thomas Edison t ng nói r ng mu n tr thành thiên tài, 99% ph i đ m h i làm vi c c t l c, ch có 1% là do ng u h ng. Ông Malcolm Gladwell thì nói r ng đ ng sau l ng nh ng thiên tài, t ng nh là b m sinh, v âm nh c, th c ra là c m t quá trình luy n t p công phu. Ông c tính theo l i c a ông là h ph i t p luy n kho ng 10,000 gi . S th i gian h c sinh Hoa Kỳ c p sách đ n tr ng ít h n so v i h c sinh các n c khác trên th gi i. Ngày h c c a h c sinh M ng n h n, và s ngày đi h c trong niên h c cũng ít h n. H c sinh Nam Hàn đi h c nhi u h n h c sinh M kho ng hai năm, tính đ n lúc t t nghi p trung h c. Vì th không có gì l khi h c sinh Đ i Hàn đ t đ m thi cao h n h c sinh M r t xa.

Đi Hàn chú trọng đến việc mài dũa mài kinh sách, học thuật nghiêm túc. Trong lúc đó, Phấn Lan, người ta dạy cho học sinh theo lối khác. Học sinh Phấn Lan gần như được dạy trong hầu hết các môn thi quốc tế, song các em không học theo kiểu “học gạo” như học sinh Á châu. Người ta nói, học sinh Phấn Lan biết được cách sắp xếp sách vở trên bàn học và tránh không phải làm nhiều bài thi trong niên học. Phấn Lan có nhiều giáo viên giỏi, học được từ những người giỏi, và được kính trọng ngang hàng với bác sĩ, luật sư. Các giáo viên được tuyển theo một tiêu chuẩn rất cao. Tất cả giáo viên xin vào ngành dạy học phải có ít nhất một văn bằng Cao học (Master), và chỉ 10 người được thi, chỉ có một người trúng tuyển vào chương trình sư phạm huấn luyện giáo viên. Điều này hoàn toàn khác hẳn với tiêu chuẩn tuyển giáo viên ở Hoa Kỳ. Phần nửa thầy cô giáo của Mỹ thuộc một phần ba thành phần sinh viên học kém nhất trong các trường đại học.

Ông Bill Gate đã bỏ ra \$5 tỷ đô la để nghiên cứu và tìm cách cải thiện giáo dục Mỹ. Tôi đã hỏi ông, nếu như ông nắm quyền lãnh đạo một khu vực chính, và có chiếc chìa khóa trong tay, ông sẽ làm gì? Câu trả lời của ông là: Nên tuyển những người giỏi nhất. Thầy cô giáo giỏi mới sẽ sản xuất ra học sinh giỏi được. Giáo viên giỏi quan trọng hơn là sĩ sư học sinh trong lớp học, chủ yếu tin cậy vào việc đào tạo cho trường sư phạm, hay viết sách giáo khoa thật hay. Ông nói tiếp: “Chính vì thế, công tác nghiên cứu cần được đặt lên vị trí đầu tiên của ngành giáo dục đang là đầu tiên nhất của chúng tôi.”. Một cuộc nghiên cứu cho thấy nếu học sinh Da Đen được một phần tư giáo viên giỏi nhất dạy học, thay vì một phần tư giáo viên kém nhất, và chỉ cần cho học sinh Da Đen học liên tiếp trong bốn năm liên tiếp với thầy giỏi, là các em sẽ học giỏi ngang với học sinh Da Trắng, hay Á châu.

Còn rất nhiều ý kiến xây dựng được đưa ra, và đáng được đem ra thảo luận, nhưng bốn sự đáng lo ngại vào mê hồn trận của chúng ta đi sâu và cuộc thảo luận liên quan đến giáo dục. Xin hãy chú tâm vào hai điều đáng lo ngại: Học thuật nghiêm túc và có thầy giáo giỏi. Vậy mà khi đem ra suy nghĩ nó không đến gần như chúng ta tưởng. Hai việc này sẽ va chạm rất nặng với hệ thống giáo dục hiện nay. Đó là một hệ thống của các người làm thay đổi, và họ có một nghi ngờ đoàn giáo viên chỉ lo bảo vệ được quyền trong nghề nghiệp giáo viên. Tất cả các điều đáng lo ngại cho học sinh học thêm nhiều ngày trong niên học, ngày học dài hơn, hay tăng thêm những tiền cho giáo viên để bù đắp nghiệp đoàn giáo viên kháng cự, chống lại. Họ chỉ muốn bảo vệ, duy trì nguyên trạng họ đang có, không thay đổi gì hết.

Trong lúc bốn chán nản vì những chuyện người làm kẻ đả cấn mũi trong nỗ lực tìm những cách cải thiện giáo dục, bốn sự cảm thấy lên tinh thần khi có những cá nhân ngoại cuộc, làm được những cải thiện học sinh là “meta-reformer”. Những cá nhân này đang làm một cuộc cách mạng lớn để sửa đổi hệ thống giáo dục.

Lấy ví dụ ông Sal Khan, tình cờ ông ta sáng chế ra một phương pháp dạy học kiểu mới, dạy

sáng tạo. Cách đây bảy năm, khi còn là sinh viên cao học ở trường MIT, ông Khan muốn giúp cô em họ làm Homework về môn Toán. Cô em đó ở cách xa ông cả một quãng xa, bằng ngang nước Mỹ. Vì quá bận rộn với bài vở trong trường, khó khăn gì đây thêm cho cô em, một người bận công việc ông đành nghĩ ông nên viết công thức toán, và gửi những phần trình, rồi bỏ vào "YouTube" để cô em họ có thể mở ra xem, và học lấy. Năm năm sau, ông Khan làm ra 3,000 video dạy học, phần lớn chỉ chú trọng vào việc dạy kèm hai môn Toán, và Khoa học. Những bài học bằng video này được người ta vào xem đến 80 triệu lần.

Những cuộc cách mạng thế kỷ xảy ra khi đem tài liệu dạy bằng video của ông Khan vào trong lớp học. Năm ngoái, tôi ở thành phố Los Altos, California, học khu quyết định dùng video của Khan Academy, và những nhu cầu của chương trình này trong trường công lập. Khi dùng tài liệu này, mô thức giảng dạy thay đổi hoàn toàn. Thông thường tôi bảy lâu nay, học sinh vào lớp nghe thầy giảng bài, ghi chép rồi giảng, rồi về nhà làm Homework. Khi làm bài tập, học sinh chỉ ngồi làm một mình, gặp bài khó thì đành chờ cha mẹ, không có ai giảng cho mình cả. Bây giờ, học sinh xem video của Khan Academy ở nhà một mình, mang bài tập vào lớp làm, có thầy ở bên chỉ giảng cho những bài toán khó. Các em có thể xem đi xem lại video bài học nhiều lần, tùy theo trình độ hiểu bài của mình nhanh hay chậm. Tài năng của thầy giáo được tận dụng đúng mức. Kết quả cho thấy các em đi thi rớt ít, có sự tiến bộ khác hẳn với học ngày xưa. Khoa học kết thúc được tận dụng để tạo nên lợi ích giáo dục thế kỷ mới, so sánh riêng, ư ơn nể cho thế hệ học sinh. Phương pháp này vừa mới mẻ, vừa đem lại hiệu quả tức thời.

Lý do tôi viết nên việc dạy học bằng video của Khan Academy vì tôi nghĩ đây chính là cái tinh hoa của những phát minh kỹ thuật, một cách suy nghĩ mới về giáo dục. Ngoài ra, tôi phải kể thêm là tôi đã dùng phương pháp này cho con trai 12 tuổi của tôi.

Tôi đã kinh nghiệm qua hệ thống giáo dục kỹ thuật Á châu, và tôi hết sức ngạc nhiên về hệ thống giáo dục đó. Nó cho tôi những căn bản kiến thức thật sâu rộng, và nó dạy tôi cách học chăm chỉ, và hiểu biết rất nhanh. Nhưng khi sang Hoa Kỳ để theo học ở đây, tôi chợt nhận ra một điều là lợi ích giáo dục kỹ thuật Á châu không dạy tôi cách suy nghĩ. Giáo dục của Mỹ rất giỏi trong việc dạy chúng ta cách giải quyết một vấn đề khó khăn, hiểu được thế nào tài liệu mình học, dám đặt câu hỏi và nêu lên ý kiến, hay giải thích có thể quyên, dám suy nghĩ theo tư duy riêng của mình, và có đầu óc sáng tạo. Giáo dục của Mỹ dạy cho bạn học cái gì bạn yêu thích, và say mê trong việc học hỏi điều này. Đó là những đức tính mà hệ thống quan trọng của giáo dục Mỹ, chính nó đã giúp Hoa Kỳ duy trì vị thế trong nhiều ngành công nghiệp công nghệ sáng tạo, và phát minh mới.

Hoa Kỳ cần phải thay đổi hệ thống giáo dục của mình, chú trọng đến việc bồi dưỡng những điếm cần của giáo dục - chăm học như phải học chăm, học thật nhiều - để thế kỷ cũng nên duy trì lợi ích những đức tính mà chúng ta có trong hệ thống giáo dục Mỹ. Đúng như nhà văn James

Tác Giả: Fareed Zakaria / Nguyễn Minh Tâm dịch
Thứ Sáu, 11 Tháng 11 Năm 2011 07:40

Fallows thế ng vị t, chúng ta sẽ thành công không phải chỉ cảm được học theo kiểu u Á châu, nhưng chúng ta “học theo kiểu u chết a Mỹ nhiên u học n.”, tức là phải học nhiên u học n, một cách sáng tạo, và chú trọng vào những môn học hữu dụng như Toán và Khoa Học. Đó là yêu cầu sẽ giúp những c Mỹ trở thành một xã hội năng động nhất thế giới. Và chúng ta sẽ lại thấy hiện đợc Giấc Mơ Mỹ, American Dream.

Bài nhn đợc nh c a Fareed Zakaria trên báo TIME ngày 14/11/2011
Nguyễn Minh Tâm dịch